

Quan el temps es torna benvolent i s'acosta la Setmana Santa, els carrers s'omplen i s'inunden de gent, de colors i olors diferents

Carrers

M' MARIA DE LA PAU JANER

M'agradaria fer un inventari dels carrers, convertir-me en cronista de les històries que hi ocorren, com aquelles que parlaven de la vida i de la mort, i que Kieslowski portà al cinema. O aquelles altres que el botiguer de la pel·lícula *Smoke* endevinava des del capdecantó de la seva ciutat. O les que Vicent Andrés Estellés, el poeta de la vida i de la quotidianitat, dibuixava en una València desordenada, quasi caòtica, que vivia la grisor d'una postguerra.

Els carrers d'una ciutat són un dibuix dels carrers del món. Són el refugi de moltes vides, les que s'amaguen rere les finestres que ara es comencen a obrir perquè arriba el bon temps. Quan el sol surt, l'asfalt s'omple de llum; els dies d'hivern, en canvi, quan hi ha núvols grisos, torna més fosc, com les mirades de molts dels qui el recorren: joves a cada semàfor, abocats a la lluna del cotxe de qualsevol conductor despistat, adolescents amb cerveses, xeringues a les cantonades.

Kieslowski deia que el cinema no ha de dir mentides. Perquè és millor expressar veritats amb les quals els espectadors es puguin identificar. Històries que parlin de tots els carrers del món.

N'hi ha que cerquen un refugi que ens protegeixi dels carrers, i barram amb pany i clau la porta de casa, i ens convertim en els solitaris de l'urbs, o en indiferents, o en éssers perduts, o en lectors àvids, encara que això darrer no ens allunyi mai de la realitat, ans al contrari. Però, segurament, un dels més grans avantatges que té la lectura, en aquest temps que vivim, autèntic regne del desordre, és que perllonga la vida. O la intensifica.

La lectura no necessita justificacions

de cap mena, perquè no hem de voler defensar-la del món amb paraules, ja que les paraules se salven per elles mateixes en crear ficcions, i jocs de llums i d'ombres. Però és ben cert que llegir ens possibilita el coneixement de mil vides. És la millor manera perquè els homes, que ens afanyam sovint a cercar la intensitat, mentre vivim condemnats a recórrer els carrers d'ombres, aprenguem a trobar la lucidesa.

Els carrers de la meua ciutat, com els carrers del món. La terra és plena de carrers amples i llargs, o estrets i brevíssims. Carrers que donen a una plaça, o que són envitricollats, laberíntics, o que s'obren als vents com una mà estesa, la dels nins que viuen perduts pels seus racons. Carrers com el de la *Crònica dels pobres amants*, de Pratolini.

Carrers que es tanquen, críptics, com un mur, i que impossibiliten l'accés dels que vénen de fora i tenen la pell distinta. Avingudes que són jardins, rambles de flors, ravals sense un bri d'herba, travessies amb mostradors que encenen i apaguen mil bombetes, que conviden els vianants. Vies que es creuen i formen el mapa de la ciutat, que en són el cos. He cregut que els carrers constitueixen el secret més pregó d'un indret, els conductes a través dels quals la vida avança.

A la meua ciutat els carrers són un riu de vida. De vegades una vida curta com un sospir. Altres vegades ofereixen refugi als qui s'estimen. Hi ha places de ciment amb quatre bancs on els nins, en sortir de l'escola, s'aturen una estona, i altres que envolten la Seu i la reflecteixen. N'hi ha que tenen verdors pallidíssimes, malaltisses, i que es transformen en la gola d'un llop en fer-se de nit.

Potser els carrers només existeixen perquè les dones i els homes els recorrem. En són l'ombra. Per això és bo observar-los i recórrer-los amb la mirada lenta. Intentar memoritzar cadascun

XAVIER PORRATA

dels seus racons, els que ens resulten familiars i grats perquè amaguen fragments de la nostra particular història, els que oculten la marginació i la por, els que es tanquen al món perquè només els escollits hi tenen accés. És bo reconèixer l'olor dels carrers: aquell que fa olor de farina, i l'altre que escampa baumes de melicó, o d'estrany, que diuen que és la flor dels morts, o de converses que neixen i acaben a qualsevol hora.

Quan s'esuma la Setmana Santa, els carrers de la meua ciutat són plens. Les

portes s'obren, després de l'hivern, i sortim al sol naixent. De sobte, els carrers i les places es transformaran en les d'una altra ciutat i, com diu el poeta Josep Maria Llopart, intuirem "en l'airecel, esveltes i daurades, / surmontades d'arquers, les torres / de Jerusalem".

Més enllà de l'horitzó, la ciutat promesa, la que no és com la nostra, cap on es dirigeix el viatger encara que mai no hi arribi.

• MARIA DE LA PAU JANER. ESCRITORA I DOCTORA EN FILOLOGIA CATALANA

Goya, 250 anys

JOSEP MARIA SUBIRACHS

Hi ha dues regions del planeta on sembla que l'art de la pintura hagi trobat el terreny idoni per a desenvolupar-se en tota plenitud. Una d'elles és la dels Països Baixos, on destaquen les figures de Rembrandt van Rijn, Vermeer de Delf i Frans Hals, i l'altra és la península Ibèrica. També trobem evidentment pintors de gran qualitat a Itàlia com els venecians o la figura extraordinària de Caravaggio, però en general l'art d'aquest país gravita sobre l'esclat i els seus pintors destaquen més pel dibuix i la composició que per

les propietats purament pictòriques com són l'espantament, les textures i el color. Precisament l'obra més gegantina i creativa de la pintura italiana, els frescos de la Capella Sixtina de Miquel Àngel, aconsegueix la seva força gràcies al vigor del seu dibuix, al poderós relleu que li dona l'ombrejat i a la complexa composició, encara que, avui restaurat i net, ens hagi sorprès per la simplicitat i la banalitat del color.

Espanya és doncs un dels països on l'art de la pintura ha tingut noms importants, essent els de Velázquez, Goya i Picasso els més rellevants.

Enguany celebrem precisament el 250 aniversari del naixement de Francisco Goya y Lucientes a la vila aragonesa de Fuendetodos. Per tant, em sembla oportú recordar la genialitat de Goya, ja que geni és l'artista que s'avança a la seva època profetitzant el que vindrà. El pintor de Fuendetodos va ser el precursor de l'art modern anticipant-se en cent anys a l'estil que, juntament amb el superrealisme i l'abstracció, més han marcat el nostre segle: l'expressionisme.

Amb els aquarel·les (*Los caprichos*, *Los desastres de la guerra*, *La tauromaquia*, *Los*

disparates...) i més concretament amb les *Pinturas negras*, que realitzà amb total llibertat, ja que eren per a la seva pròpia casa, portà el seu personal expressionisme fins a l'última conseqüència. Seria difícil trobar, fins i tot en el nostre segle on les tendències s'han radicalitzat tant, una obra tan punyent, dramàtica, allucinant i expressiva, fins i tot amb alguns tocs d'humor negre, com la que ens mostra la sèrie de catorze pintures que va realitzar en La Quinta del Sordo l'any 1820 durant la convalescència d'una greu malaltia que el va dur a les portes de la mort, i que es pot considerar el seu testament artístic. Aquesta obra, pintada amb una gran llibertat en el traç i violència tècnica, ens colpeja pel clímax d'horror i malson i és, amb els esclaus inacabats de Miquel Àngel, els darrers autoretrats de Rembrandt i el *Touch of Evil* d'Orson Welles, l'obra on amb més intensitat veiem l'esforç de l'artista per comunicar-nos el més profund de la seva intimitat.